

MODELE DE INCUBARE A AFACERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA

INCUBATION MODELS OF SOCIAL ENTERPRISES IN ROMANIA

*Cercetător, Institutul de Cercetare
a Calității Vieții, Academia Română*

**Claudia
PETRESCU,**

*Researcher, Research Institute for
Quality of Life, Romanian Academy*

*Cercetător, Institutul de Cercetare
a Calității Vieții, Academia Română*

**Adriana
NEGUȚ,**

*Researcher, Research Institute for
Quality of Life, Romanian Academy*

*Sociolog, Centrul
pentru Legislație Non-Profit*

**Gabriel
STĂNILĂ**

*Sociologist, Centre
for Not-for-profit Law*

Abstract. În ultimii cincisprezece ani, întreprinderile sociale au reprezentat unul dintre principalii factori ai incluziunii sociale și dezvoltării comunitare în România. Studiul *Modele de incubare a afacerilor sociale în România* (dezvoltat în cadrul proiectului ERASMUS 2019-1-RO01-KA204-063879 - Antreprenoriatul social în comunitățile locale) își propune să analizeze mecanismele și serviciile de incubare și accelerare pentru întreprinderile sociale și principalele provocări cu care acestea se confruntă. Modelele de incubare socială din România au fost analizate printr-o metodologie care include un mix de metode de colectare a datelor: analiza documentelor sociale, analiza secundară a datelor, analiza politicilor publice, interviuri aprofundate cu reprezentanții întreprinderilor sociale (12) și incubatoarelor de afaceri (4).

Programele de incubare și accelerare pentru întreprinderi sociale existente în România oferă următoarele tipuri de servicii: instruire și ajutor pentru elemente de bază în antreprenoriat, oportunități de relaționare, sprijin în marketing și cercetare, sprijin pentru management financiar al afacerii, dezvoltarea abilităților de prezentare și participarea la licitații/concursuri, acces la resurse, identificarea partenerilor strategici, acces la investitori, acces la mentori, consultanță pentru vânzarea produselor/serviciilor. Cu toate acestea, aceste servicii se află în stadii diferite de dezvoltare și furnizare către întreprinderile sociale și sunt într-o foarte mică măsură adaptate pentru

Abstract. In the last fifteen years, social enterprises have been one of the main factors of social inclusion and community development in Romania. The study *“Model of social incubation in Romania”* (developed within the ERASMUS 2019-1-RO01-KA204-063879 project - Social entrepreneurship in local communities) aims to analyse the mechanisms and services of incubation and acceleration for social enterprises and the main challenges which they face. Romanian social incubation models were analysed through a methodology that includes a mix of data collection methods: social document analysis, secondary data analysis, public policy analysis, in-depth interviews with representatives of social enterprises (12) and business incubators (4).

Incubation and acceleration programs for social enterprises in Romania offer the following types of services: training and support for basic elements in entrepreneurship, networking opportunities, marketing and research support, support for financial management, development of presentation skills and participation to auctions / competitions, access to resources, identification of strategic partners, access to investors, access to mentors, consulting for the sale of products / services.

However, these services are at different stages of development and delivery to social enterprises and are to a very small extent adapted for social entrepreneurs. Incubation

antreprenorii sociali. Programele de incubare și accelerare pentru întreprinderile sociale sunt subdezvoltate sau nu au servicii precum: acces la împrumuturi bancare, programe de garantare, fonduri de împrumut, sprijin pentru drepturile de proprietate intelectuală, suport pentru respectarea reglementărilor în vigoare în ce privește întreprinderile sociale (consiliere juridică, consiliere resurse umane).

În același timp, serviciile de sprijin pentru întreprinderile sociale furnizate de instituțiile publice lipsesc din cauza înțelegerii limitate a domeniului și a importanței acestuia. Este nevoie de îmbunătățirea capacității instituțiilor publice de a furniza informații despre și pentru întreprinderile sociale, de a le oferi sprijin atât pentru înființarea, cât și în special pentru dezvoltarea produselor și serviciilor lor, pentru a crea un spațiu de schimb de idei etc.

Cuvinte cheie: incubator de afaceri, incubare socială, întreprinderi sociale, antreprenoriat social

Afacerile sociale reprezintă inițiative antreprenoriale care răspund unei probleme existente în societate și generează un impact pozitiv în societate/comunitate ca urmare a scopului social care le ghidează activitatea economică. Acestea îmbracă diverse forme de organizare la nivel internațional de la organizații neguvernamentale cu activitate economică la cooperative, mutualități, companii de interes comunitar, companii cu misiune socială etc. Toate acestea sunt definite ca entități de economie socială. Conform definiției UE organizațiile de economie socială împărtășesc următoarele principii: prioritate acordată oamenilor și obiectivelor sociale și de mediu; reinvestirea celei mai mari părți din profit/ surplus în activitățile derulate în interesul membrilor / beneficiarilor sau comunității; și guvernare

and acceleration programs for social enterprises are underdeveloped or they lack services such as access to bank loans, guarantee programs, loan funds, support for intellectual property rights, support for compliance with existing regulations regarding social enterprises (legal advice, human resources advisor).

At the same time, the support services for social enterprises provided by public institutions are lacking, mainly due to the limited understanding of the field and its importance. There is a need to improve the capacity of public institutions to provide information about and for social enterprises, to support them both for the establishment and, in particular, for the development of their products and services, to create a space for the exchange of ideas, etc.

Key words: business incubator, social incubation, social enterprise, social entrepreneurship

Social businesses are entrepreneurial initiatives that respond to an existing problem in society and generate a positive impact in society / community as a result of the social purpose that guides their economic activity. At the international level, they cover various forms of organization from non-governmental organizations with economic activity to cooperatives, mutual societies, companies of community interest, companies with a social mission, etc. All of these are defined as social economy entities. According to the EU definition, social economy organizations share the following principles: giving priority to people and social and environmental goals; reinvestment of most of the profit/ surplus in activities carried out in the interest of members/ beneficiaries or the community; and demo-

democratică și participativă (EU, 2021).

„Profit pentru oameni” este expresia care definește cel mai bine afacerea socială, deoarece aceasta se întreține și se dezvoltă prin activitatea economică, iar profitul este investit pentru satisfacerea nevoilor sociale. Modalitățile de răspuns la problemele sociale și de mediu pot îmbrăca forme variate și inovative precum oferirea unor servicii care lipsesc într-o comunitate (servicii sociale, educație, de sănătate, de protecția mediului etc), la valorificarea resurselor locale, crearea de locuri de muncă și/sau angajarea persoanelor din grupuri vulnerabile (Yunus, 2010; Kerlin, 2017; Lambru și Petrescu, 2010; Petrescu, 2013).

Pornind de la definiția existentă de la nivel European, în România, după o lungă perioadă de dezbateri conceptuală, a fost stabilită o definiție a economiei sociale și a întreprinderii sociale, ca entitate specifică, prin lege. Astfel economia socială reprezintă „ansamblul activităților organizate independent de sectorul public, al căror scop este să servească interesul general, interesele unei colectivități și/sau interesele personale nepatrimoniale, prin creșterea gradului de ocupare a persoanelor aparținând grupului vulnerabil și/sau producerea și furnizarea de bunuri, prestarea de servicii și/sau execuția de lucrări.” (Legea 219/2005).

Această definiție a fost necesară în contextul finanțărilor din fonduri structurale dedicate susținerii economiei sociale ca formă de incluziune socială. Fondurile structurale dedicate economiei sociale au perceput acest sector ca fiind un instru-

cratic and participatory governance (EU, 2021).

«Profit for people» is the expression that best defines the social business because it is maintained and developed through economic activity, and profit is invested to meet social needs. There are several ways to respond to social and environmental issues, from innovative forms such as providing services that are lacking in a community (social services, education, health, environmental protection, etc.), to capitalizing on local resources, creating jobs and/or hiring people from vulnerable groups (Yunus, 2010; Kerlin, 2017; Lambru and Petrescu, 2010; Petrescu, 2013).

Starting from the existing definition at European level, in Romania, after a long period of conceptual debate, a definition of the social economy and the social enterprise, as a specific entity, was established by law. Thus, the social economy is «the set of activities organized independently of the public sector, whose purpose is to serve the general interest, the interests of a community and/ or non-patrimonial personal interests, by increasing the employment of persons belonging to the vulnerable group and / or production and supply of goods, the provision of services and / or the execution of works. » (Law 219/2005)

This definition was necessary in the financial context of structural funds dedicated to support the social economy as a form of social inclusion. The social economy was perceived as an instrument of so-

ment al incluziunii sociale prin integrarea pe piața muncii a persoanelor vulnerabile (European Commission, 2020; Defourny et al., 2021). Având în vedere influența mare a fondurilor structurale în elaborarea actului legislativ, economia socială este considerată că având ca principale obiective: a) consolidarea coeziunii economice și sociale; b) ocuparea forței de muncă; c) dezvoltarea serviciilor sociale.

Pe lângă finanțările din fonduri structurale, care fac referire la economie socială și întreprinderi sociale, există și o serie de finanțatori privați care susțin afaceri sociale definite într-un sens mult mai larg decât întreprinderile sociale.

Având în vedere importanța socială, dar și economică a sectorului economiei sociale (peste 6.3% din locurile de muncă existente la nivel european erau în structuri ale economiei sociale), Uniunea Europeană a lansat în decembrie 2021 Planul European de Acțiune pentru Economia Socială care prevede măsuri de suport pentru dezvoltarea acestui sector. Unul dintre instrumentele de suport pentru afacerile sociale îl reprezintă incubatoarele și accelerațiile de afaceri.

Incubatoarele de afaceri sunt entități care au drept scop oferirea de resurse și servicii de suport pentru dezvoltarea ideilor de afaceri și punerea lor în practică (Robinson și Stubberud, 2014; Wolniak, 2019). Aceste servicii și resurse pot fi: spații de lucru (inclusiv birouri), finanțări nerambursabile, servicii de mentorat și coaching, formare profesională, consiliere (juridică, resurse umane, financiară etc), implicarea

cial inclusion by integrating vulnerable people into the labour market (European Commission, 2020; Defourny et al., 2021). Considering the great influence of the structural funds in the elaboration of the legislative act, the social economy is considered as having the following main objectives: a) the consolidation of the economic and social cohesion; b) employment; c) development of social services.

In addition to funding from the Structural Funds, which refers to the social economy and social enterprises, there are several private funders that support social businesses defined in a much broader sense than social enterprises.

Given the social and the economic importance of the social economy sector (over 6.3% of existing jobs in Europe were in social economy structures), the European Union launched in December 2021 the European Social Action Plan which provides support measures for the development of this sector. One of the tools to support social businesses is represented by the business incubators and accelerators.

Business incubators are entities that aim to provide resources and support services for the development of business ideas and their implementation (Robinson and Stubberud, 2014; Wolniak, 2019). These services and resources can be workspaces (including offices), grants, mentoring and coaching services, professional training, advice (legal, human resources, financial, etc.), involvement in networks, sup-

în rețele, suport pentru identificarea de investitori etc (Ascigil și Magner, 2009; Cohen, 2013; Hausberg și Korreck, 2020). Aceste incubatoare sunt dedicate antreprenorilor care își doresc să înceapă o afacere sau afacerilor aflate la început de drum care doresc să se dezvolte.

Incubatoarele de afaceri sociale urmăresc să ofere suport pentru crearea sau dezvoltarea întreprinderilor sociale aflate la început de drum. Gama de servicii și resurse oferite este similară cu cea a incubatoarelor de afaceri clasice, cele oferite suplimentar vizând caracteristicile întreprinderilor sociale: consiliere pentru îndeplinirea scopului social, modalități de măsurare a impactului social, management participativ (Nicolopoulou et al., 2017).

Pornind de la nevoile de dezvoltare ale întreprinderilor sociale din România, articolul își propune să analizeze oportunitățile de incubare existente pentru acestea și serviciile oferite. Pentru aceasta articolul utilizează datele dintr-o cercetare asupra întreprinderilor sociale și nevoilor lor de incubare, precum și a practicilor de incubare existente la nivel național. Cercetarea a cuprins o analiză secundară a datelor privind întreprinderile sociale existente în România și a oportunităților de incubare existente, o analiză a finanțărilor existente pentru întreprinderile sociale și a serviciilor oferite în perioada de incubare, precum și interviuri cu întreprinderi sociale (10) și organizații care oferă servicii de incubare pentru acestea (2). Cercetarea a fost derulată în perioada decembrie 2019 – iulie 2020 în cadrul proiectului Antreprenoriatul

port for identifying investors etc. (Ascigil and Magner, 2009; Cohen, 2013; Hausberg and Korreck, 2020). These incubators are dedicated to entrepreneurs who want to start a business or to start-up businesses who want to grow.

Social business incubators aim to provide support for the creation or development of social enterprises at the beginning of the activity. The range of services and resources offered is similar to that of traditional business incubators, those offered additionally targeting the characteristics of social enterprises: counseling to meet social purpose, ways to measure social impact, participatory management (Nicolopoulou et al., 2017).

Starting from the development needs of social enterprises in Romania, the article aims to analyse the existing incubation opportunities for these structures and the provided services. In this regard, the article uses data from research on social enterprises and their incubation needs, as well as existing incubation practices at national level. The research included a secondary analysis of data on existing social enterprises in Romania and existing incubation opportunities, an analysis of existing funding for social enterprises and services provided during the incubation period, as well as interviews with representatives of social enterprises (10) and organizations providing incubation services for social enterprises (2). The research was carried out between December 2019 and July 2020 within the proj-

social în comunități locale finanțat în cadrul *Programului Erasmus+*.

Provocări și nevoi ale afacerilor sociale din România

Datele din interviuri arată că principalele provocări cu care afacerile sociale din România se confruntă vizează asigurarea finanțării după înființare sau după încetarea finanțării inițiale, lipsa programelor de dezvoltare pentru cele existente și care au nevoie să își creeze noi servicii sau produse, lipsa unui cadru legal adecvat pentru acest tip de afaceri și digitalizarea limitată a serviciilor publice.

Asigurarea finanțării unei afaceri sociale după cea oferită prin diverse programe/ proiecte (POSDRU, POCU, finanțatori privați) reprezintă o provocare, atât pentru asigurarea perioadei minime de sustenabilitate (6 luni pentru structurile înființate prin Programul Operațional Capital Uman), cât și pentru dezvoltarea lor ulterioară. În acest moment nu există programe de finanțare a afacerilor sociale, existând cazuri în care antreprenorii români au fost nevoiți să acceseze credite din străinătate pentru dezvoltare (instituțiile bancare poloneze oferă aceste tipuri de împrumuturi) (ex. Fundația Alături de Voi). Este o înțelegere limitată a afacerii sociale în cadrul sistemului bancar românesc care analizează aspectele economice în principal, fără a se uita la cele sociale. În același timp instituțiile sistemului bancar oferă prioritate la creditare societăților comerciale, fiind extrem de puțin deschiși spre a finanța organizații neguvernamentale. În unele cazuri, afacerile sociale și-au modi-

ect Social Entrepreneurship in Local Communities funded under Erasmus + Program.

Challenges and needs of social businesses in Romania

Interview data show that the main challenges the social businesses in Romania are facing are to secure funding after their establishment or the termination of initial funding, lack of development programs for existing ones and those who need to create new services or products, lack of a legal framework suitable for this type of business and the limited digitization of public services.

Ensuring the financing of a social business after the completion offered by various programs / projects (Sectoral Operational Program Human Resources Development, Human Capital Operational Program, private funders) is a challenge, both to ensure the minimum period of sustainability (6 months for structures established through the Human Capital Operational Program) and for their subsequent development. At the moment there are no programs to finance social businesses. There are cases in which Romanian entrepreneurs have been forced to access loans from abroad for development (Polish banking institutions offer these types of loans) (e.g., the loan obtained by the ~Alături de Voi~ Romania Foundation). There is a limited understanding of the social business within the Romanian banking system which analyses mainly the economic aspects, with-

ficat forma legală (organizațiile ne-guvernamentale au creat o companie separată pentru afacerea socială deținută) pentru a putea avea acces la finanțare.

Legislația românească în ceea ce privește antreprenoriatul social are la bază Legea 219/2015 și prevederile Codului fiscal. Deși există prevederi legate de marca socială, de facilități fiscale sau subvenții, acestea nu au fost implementate pentru a sprijini afacerile sociale sau antreprenorii sociali. De asemenea, nu este respectat sau nu se aplică sistemul achizițiilor publice rezervate, deși acestea sunt prevăzute în cadrul legal existent (Legea 98/2016), iar acest model este aplicat cu succes în alte state europene (municipalitatea Barcelonei realizează 80% din achiziții prin acest sistem). (Petrescu, 2019)

Legislația din România este destul de stufoasă și, uneori, în cazul afacerilor mici care nu au suficiente cunoștințe juridice reprezintă o piedică în calea dezvoltării lor pentru că este greu de înțeles fiecare procedură și fiecare act normativ care reglementează, completează sau condiționează desfășurarea activității. Codul fiscal de exemplu cuprinde multe prevederi ambigue, care constituie pentru un tânăr antreprenor un obstacol în dezvoltarea afacerii sale.

Nivelul redus al digitalizării este, încă, un mare neajuns al administrației publice românești. Informația necesară antreprenorilor în general, și mai ales celor sociali este disipată și presupune un efort destul de mare identificarea ei corectă. Site-ul Agenției Naționale de Ocupare

out looking at the social ones. At the same time, the banking institutions give priority to lending to companies and are very little oriented towards financing non-governmental organizations. In some cases, social businesses have changed their legal form (non-governmental organizations have set up a separate company for their social business) in order to gain access to finance.

The Romanian legislation regarding social entrepreneurship is based on the Law 219/2015 and the provisions of the Fiscal Code. Although there are provisions related to the social brand, tax facilities or subsidies, they have not been implemented to support social businesses or social entrepreneurs. Also, the system of reserved public procurement is not respected or applied, although they are provided in the existing legal framework (Law 98/2016), and this model is successfully applied in other European countries (e.g., Barcelona municipality makes 80% of procurement through this system) (Petrescu, 2019).

Romanian legislation is quite complex and sometimes, in the case of small businesses that do not have enough legal knowledge, it is an obstacle to their development because it is difficult to understand every procedure and every normative act that regulates, completes or conditions the activity. The tax code, for example, contains many ambiguous provisions, which are an obstacle for a young entrepreneur in growing a business.

The low level of digitalization

a Forței de Muncă nu are suficiente informații pentru antreprenorii sociali, deși aceștia sunt cei care oferă certificarea întreprinderilor sociale. Sursele de finanțare pentru antreprenorii sociali nu sunt promovate în mediul online, singurul portal în care apar aceste informații fiind cel al Ministerului Investițiilor și Proiectelor Europene, însă nici acolo nu sunt vizibile decât la momentul lansării apelurilor pentru proiecte.

O altă provocare majoră este reprezentată de lucrul cu grupul țintă sau cu persoanele din grupurile defavorizate. Nivelul redus de educație, lipsa accesului la informație, rezistența la schimbare sunt doar câteva dintre obstacole cu care antreprenorii se confruntă. Identificarea și recrutarea forței de muncă necesare constituie o adevărată provocare, mai ales atunci când antreprenorul dorește să selecteze în vederea angajării persoane din grupuri vulnerabile.

Lipsa profesioniștilor în resurse umane în cadrul întreprinderilor sociale care să realizeze un proces de recrutare bun are efectul de a prelungi perioada dintre înregistrarea la Registrul Comerțului și obținerea tuturor autorizațiilor și avizelor de funcționare și demararea propriu zisă a activității. În acest context, antreprenorul pierde timp și, implicit, fonduri. Pregătirea resursei umane și stabilirea programului de calificare sau perfecționare al angajaților reprezintă un alt punct nevralgic, deoarece în lipsa profesioniștilor în resurse umane, această sarcină îi revine tot antreprenorului.

Cele mai importante finanțări publice dedicate înființării de întreprinderi

is still a major shortcoming of the Romanian public administration. The information needed by entrepreneurs in general, and especially social ones, is dissipated and requires a significant effort to identify it correctly. The website of the National Employment Agency does not provide enough information for social entrepreneurs, although they are the ones who offer the certification of social enterprises. Sources of funding for social entrepreneurs are not promoted in the online environment, the only portal where this information is available is that of the Ministry of Investment and European Projects, but even there they are not visible until the launch of calls for projects.

Another major challenge is working with the target group or disadvantaged people. Low education, lack of access to information and resistance to change are just some of the obstacles that entrepreneurs face. Identifying and recruiting the necessary workforce represents a real challenge, especially when the entrepreneur wants to select for employment people from vulnerable groups.

The lack of human resources professionals in social enterprises to carry out a good recruitment process has the effect of extending the period between registration with the Trade Register and obtaining all authorizations and operating permits and the actual start of the activity. In this context, the entrepreneur wastes time and, implicitly, funds. Training of the human resource and

prinderi sociale sunt cele din Programul Operațional Capital Uman 2014-2020, axa 4, prioritatea 9. Restul programelor (Programul național de Dezvoltare Rurală, Programul Start-up nation) încurajează înființarea de întreprinderi, care pot include și afaceri sociale fără a exista mențiuni specifice legate de acestea.

Pe lângă acestea, există un număr limitat de alte programe care au în vedere înființarea și dezvoltarea de întreprinderi sociale. Principalele categorii de servicii și oportunități prin acest tip de programe sunt: cursuri și formare pentru întocmirea de planuri de afaceri și în general pentru planificarea afacerii, finanțare europeană sau granturi pentru înființarea unei întreprinderi sociale, strategii pentru maximizarea profiturilor, sprijin pentru vizibilitate, networking, dezvoltarea de platforme de comunicare și colaborare.

Incubarea afacerilor sociale în România

Comisia Europeană consideră că incubatorul de afaceri este *“un loc unde sunt concentrate pe un spațiu limitat firmele noi create. Obiectivul este acela de a spori șansele de dezvoltare și rata de supraviețuire a acestor firme prin asigurarea unui spațiu cu dotări și utilități necesare, oferire de sprijin managerial și servicii de asistență”* (European Commission, 2002, Benchmarking of business incubators, Centre for Strategy and Evaluation Services).

Acceleratoarele de afaceri au ca scop principal “accelerarea procesului de creare a afacerilor și să pregătească antreprenorii pentru a primi un aflux de capital” (OECD & European Union,

the development of the qualification or training program for employees represent another neuralgic point, because in the absence of the professionals in human resources, this task is also the task of the entrepreneur.

The most important public funds dedicated to the establishment of social enterprises are those in the Human Capital Operational Program 2014-2020, axis 4, priority 9. The rest of the programs (National Rural Development Program, Start-up nation program) encourage the establishment of enterprises, which may also include social businesses, without these being specifically mentioned.

In addition, there are a limited number of other programs aimed at setting up and developing social enterprises. The main categories of services and opportunities through this type of program are courses and training for business plans and in general for business planning, European funding, or grants for setting up a social enterprise, strategies for maximizing profits, support for visibility, networking, development of communication and collaboration platforms.

Incubating social businesses in Romania

The European Commission considers that the business incubator is “a place where newly created companies are concentrated on a limited space. The aim is to increase the development chances and survival rate of these companies by providing a space with the necessary facilities

2019). Serviciile oferite sunt similare cu cele ale incubatoarelor de afaceri și includ: instruire în management, dezvoltarea unei strategii de creștere a afacerii și pregătirea afacerii pentru obținerea de investiții externe. Acceleratoarele se adresează în special afacerilor aflate la început de drum sau celor deja existente pe piață și care își doresc obținerea de finanțare fie pentru dezvoltare sau crearea de noi produse/servicii. Dacă în cazul incubatoarelor de afaceri, serviciile pot fi furnizate pe perioade cuprinse între 1 și 5 ani, serviciile acceleratoarelor de afaceri sunt de obicei furnizate pe o perioadă mai scurtă de timp (de obicei 3-12 luni).

La nivel național există două categorii de programe dedicate afacerilor sociale: cele care urmăresc înființarea și susținerea afacerilor pentru o perioadă după data de începere a activității și cele care urmăresc dezvoltarea afacerilor sociale deja create.

Programele care oferă sprijin într-un stadiu incipient de dezvoltare a unei idei sociale se focalizează mai ales pe crearea unui mediu ideal care să ajute la înființarea unei afaceri sociale aflate la început de drum. Principalele servicii și oportunități oferite de această categorie de programe sunt: sesiuni individuale de coaching, mentorat și consultanță; acces la metode și instrumente de lucru specifice antreprenoriatului social; generare de idei de business; conectare internațională cu specialiști, antreprenori, investitori; pilotare idei de afaceri; finanțare nerambursabilă; promovarea ideii (pitch day).

Există și programe care oferă

and utilities, providing managerial support and support services" (European Commission, 2002, Benchmarking of business incubators, Centre for Strategy and Evaluation Services).

The main purpose of business accelerators is to "accelerate the business creation process and prepare entrepreneurs to receive a capital inflow" (OECD & European Union, 2019). The services offered are similar to those of business incubators and include training in management, development of a business growth strategy and preparation of the business for obtaining external investments. Accelerators are aimed especially at start-ups or those already on the market and who want to obtain financing either for the development or creation of new products / services. If in the case of business incubators, services can be provided for periods of 1 to 5 years, business accelerator services are usually provided for a shorter period (usually 3-12 months).

At national level, there are two categories of programs dedicated to social businesses: those aimed at start-up and sustaining business for a period after the start date of the activity and those aimed at developing existing social businesses.

Programs that provide support at an early stage in the development of a social idea focus mainly on creating an ideal environment to help set up a social business at the beginning of its activity. The main services and opportunities offered by this category of programs are: individual coaching and mentoring sessions and consulting; access to working

sprijin pentru creșterea afacerilor în general și care au sporadic și sesiuni dedicate celor cu impact social (ex. Impact Hub). Principalele servicii și oportunități oferite de acestea sunt: soluții de finanțare pentru dezvoltare de idei de business sau de produse (acces la finanțări europene, premii, burse, pitch către investitori Business Angels); conexiune industrială pentru implementare, precum și laboratoare comunitare pentru prototipuri; servicii de marketing, vânzări și filmare de clipuri pentru crowdfunding; coaching/mentorat individual; consiliere și expertiză tehnică de la egal la egal; evaluarea modelului de afacere, a echipei, audit financiar; interacțiune cu mentori internaționali, networking cu startup-uri internaționale; analize de piață din țările vizate pentru scalare și contacte specializate; planificare efectivă (plan de intrare pe piață, studiu fezabilitate, previziuni financiare); interacțiune cu investitori și antreprenori internaționali pentru dezvoltarea proiectelor; pregătire și lansare pe piață a business-urilor; educație/instruire antreprenorială.

Tipul afacerilor incubate depinde foarte mult de finanțatorul acestora. Afacerile sociale susținute prin fondurile europene, indiferent că sunt în mediul urban sau rural, trebuie să vizeze și incluziunea socială a persoanelor din grupurile vulnerabile. Având în vedere că finanțarea vizează în special incluziunea socială a grupurilor vulnerabile și creșterea gradului de ocupare al acestor persoane, afacerile sociale sunt considerate un instrument de incluziune socio-profesională. Astfel, procesul de incubare trebuie să

methods and tools specific to social entrepreneurship; business idea generation; international connection with specialists, entrepreneurs, investors; piloting business ideas; Grant; promoting the idea (pitch day).

There are also programs that provide support for business development in general and that occasionally have sessions dedicated to those with a social impact (e.g., Impact Hub). The main services and opportunities offered by them are: financing solutions for the development of business ideas or products (access to European funding, awards, scholarships, pitch to Business Angels investors); industrial connection for implementation, as well as community prototyping laboratories; marketing, sales and filming videos for crowdfunding; individual coaching / mentoring; peer review and technical expertise; evaluation of the business model, of the team, financial audit; interaction with international mentors, networking with international start-ups; market analysis in the countries targeted for scaling and specialized contacts; effective planning (market entry plan, feasibility study, financial forecasts); interaction with international investors and entrepreneurs for project development; preparation and launch of businesses; entrepreneurship education / training.

The type of business incubated depends very much on their funder. Social businesses supported by European funds, whether in urban or rural areas, must also aim at the social inclusion of people from vulnerable groups. Given that funding is

include și consultanță privind angajarea persoanelor din grupurile vulnerabile (tineri NEETs, persoane de etnie roma, persoane cu dizabilități, șomeri de lungă durată etc). Serviciile oferite prin proiectele europene care au vizat incubarea de afaceri sociale au cuprins: formarea în domeniul antreprenoriatului social, mentorat, consiliere, acompaniere în implementarea planului de afaceri. Conform datelor Registrului Unic de Evidență a Întreprinderilor Sociale, în perioada 2019-2021 au fost incubate prin POCU 2258 de afaceri. Fiecare entitate care face incubarea afacerilor sociale prin finanțare POCU, poate oferi și servicii de peer support sau platformă de comunicare prin care antreprenorii sociali să poată comunica și învăța din alte experiențe.

În cazul finanțărilor oferite de către finanțatorii privați, numărul întreprinderilor sociale este extrem de redus din cauza fondurilor disponibile. Serviciile oferite sunt însă mult mai multe și mai orientate pe componenta economică a afacerii pentru ca aceasta să fie competitivă pe piață și mai puțin pe cea socială. Aceste servicii includ: servicii de marketing, SEO, sales și filmare de clipuri pentru crowdfunding, coaching/mentorat individual, consiliere și expertiză tehnică de la egal la egal, evaluarea modelului de afacere, a echipei, audit financiar; interacțiune cu mentori internaționali, networking cu start up-uri internaționale; analize de piață din țările vizate pentru scalare și contacte specializate; planificare efectivă (plan de intrare pe piață, studiu fezabilitate, previziuni financiare); interacțiune

mainly aimed at the social inclusion of vulnerable groups and increasing the employment of these people, social businesses are considered an instrument of socio-professional inclusion. Thus, the incubation process must also include advice on hiring people from vulnerable groups (NEETs, Roma people, people with disabilities, the long-term unemployed, etc.). The services offered included: training in the field of social entrepreneurship, mentoring, counselling, support in the implementation of the business plan. According to the data provided by the Single Register of Records on Social Enterprises, in the period 2019-2021, 2258 businesses were incubated by HCOP. Each entity that incubates social businesses through HCOP funding, can also offer peer support services or communication platform through which social entrepreneurs can communicate and learn from other experiences.

In the case of financing provided by private funders, the number of social enterprises is extremely low due to available funds. However, the services offered are much more and more focused on the economic component of the business, so that it becomes competitive on the market, and less so on the social component. These services include: marketing services, SEO, sales and filming of crowdfunding videos, individual coaching / mentoring, peer counselling and technical expertise, business model evaluation, team evaluation, financial audit; interaction with international mentors, networking with international start-ups; market analysis in the countries targeted

cu investitori și antreprenori internaționali pentru dezvoltarea proiectelor; pregătire și lansare pe piață a business-urilor; educație/instruire antreprenorială.

Cercetarea calitativă realizată a evidențiat două nevoi care nu sunt acoperite de procedurile și procesele de incubare, așa cum acestea sunt implementate: conexiunea cu autoritățile publice și spațiile echipate și dotate corespunzător pentru dezvoltarea unei afaceri.

Conexiunea cu autoritățile publice este dificil de realizat în condițiile unei înțelegeri limitate a conceptului de afacere socială în cadrul instituțiilor publice. În acest context, marea majoritatea a instituțiilor publice tratează afacerile sociale ca pe niște societăți comerciale.

Spațiile puse la dispoziție, cel puțin în cazul ImpactHub sunt contra cost, sub forma unei chirii lunare pentru un birou și acces la internet, restul echipamentelor fiind aduse de antreprenor (laptop/desktop, imprimantă, etc). Incubatorul participă cu partea de mentorat, coaching, idei de dezvoltare, strategii de marketing, comunicare sau promovare, și networking. Din acest punct de vedere, se poate afirma că incubarea presupune un model bazat pe coaching, mentorat și networking, adică o susținere pe partea de dezvoltare a competențelor și cunoștințelor.

Concluzii și recomandări

Afacerile sociale pentru a se dezvolta au nevoie de finanțare adecvată atât în faza de înființare, cât și în cea post - înființare, dar și programe de incubare și accelerare care să le crească capacitatea de furnizare de

for scaling and specialized contacts; effective planning (market entry plan, feasibility study, financial forecasts); interaction with international investors and entrepreneurs for project development; preparation and launch of businesses; entrepreneurship education / training.

The qualitative research carried out highlighted two needs that are not covered by the incubation procedures and processes, as they are implemented: the connection with the public authorities and the spaces properly equipped for the development of a business. Given the limited understanding of the concept of social business in public institutions, the connection with public authorities is difficult to achieve. In this context, most public institutions approach social businesses as companies.

A fee is charged for the spaces provided, at least in the case of Impact Hubs; it can take the form of a monthly rent for an office and internet access, the rest of the equipment being brought by the contractor (laptop / desktop, printer, etc.). The incubator participates with mentoring, coaching, development ideas, marketing strategies, communication or promotion, and networking. From this point of view, it can be stated that incubation involves a model based on coaching, mentoring and networking, i.e., support on the development of skills and knowledge.

Conclusions and recommendations

In order for social businesses to develop, they need adequate financing both in the establishment and

produse și/ sau servicii, să le eficientizeze activitatea și să le ofere suport în implementarea obiectivelor sociale. Chiar dacă în ultimii ani, în România s-au făcut progrese în ce privește reglementarea activității întreprinderilor sociale, totuși legislația conexă (facilități fiscale, achiziții cu contracte rezervate etc.) care să ajute la creșterea capacității sectorului este încă insuficient dezvoltată sau implementată. În același timp, inițiativele publice de dezvoltarea a sectorului sunt centrate foarte mult pe dezvoltarea de întreprinderi sociale ca instrumente de incluziune pe piața muncii a persoanelor din grupurile dezavantajate și de creștere a ocupării.

Programele de incubatoare și accelerare existente în România oferă o serie de servicii cum ar fi instruire și ajutor pentru elemente de bază în antreprenoriat, oportunități de networking (mai ales la nivel local/ național), asistență de marketing și cercetare, sprijin pentru administrarea financiară a afacerii, dezvoltare abilități de prezentare și participare la licitații/ competiții, acces la resurse, identificarea de parteneri strategici, business angel și investitori, acces la mentori, asistență pentru comercializare. Aceste servicii sunt însă în stadii diferite de dezvoltare și furnizare către antreprenori și sunt foarte puțin adaptate pentru antreprenorii sociali. Cele mai des întâlnite tipuri de servicii și oportunități oferite sunt: consiliere și mentoring, instruire pe tematica de bază în antreprenoriat, networking, finanțare pentru dezvoltarea afacerilor din fonduri europene sau private (de tip burse, premii). Serviciile dezvoltate

in the post-establishment phase, as well as incubation and acceleration programs that will increase their capacity to provide products and / or services, to make their activity more efficient and support them in implementing social goals. Although in recent years, progress has been made in Romania in regulating the activity of social enterprises, the associated legislation (tax facilities, procurement with reserved contracts, etc.) that could help increase the capacity of the sector is still insufficiently developed or implemented. At the same time, public initiatives for sector development are very much focused on the development of social enterprises as tools for the inclusion on the labour market of people from disadvantaged groups and for increasing employment.

Existing incubator and accelerator programs in Romania offer a range of services such as training and assistance for basic elements in entrepreneurship, networking opportunities (especially at local / national level), marketing and research assistance, support for financial management of business, developing skills to present and participate in auctions/ competitions, access to resources, identification of strategic partners, business angels and investors, access to mentors, marketing assistance. However, these services are at different stages of development and delivery to entrepreneurs and are very little adapted for social entrepreneurs. The most common types of services and opportunities offered are: counselling and mentoring, training on basic topics in en-

Într-o măsură mai mică sunt: atelierele de învățare 360⁰, generare de idei de business, conectare internațională cu specialiști/antreprenori/investitori, pilotare idei de afaceri.

Dintre serviciile programelor de incubare și accelerare lipsesc cele de tipul: acces la împrumuturi bancare, programe de garanții, fonduri de împrumut, sprijin pentru drepturile de proprietate intelectuală, suport pentru crearea unei culturi organizaționale și a unor reguli de lucru în interiorul și exteriorul întreprinderii sociale, sprijin pentru respectarea reglementărilor în vigoare. De asemenea serviciile care vizează etica în afaceri, și în special în cele sociale, nu sunt suficient dezvoltate.

În același timp, lipsesc serviciile de suport pentru afaceri sociale oferite de către instituțiile publice din cauza unei înțelegeri limitate a domeniului și a importanței acestuia. Este necesară o îmbunătățirea a capacității instituțiilor publice (în special a Agențiilor Județene de Ocupare a Forței de Muncă și a autorităților publice locale) de a oferi informații despre și pentru întreprinderile sociale, de a le oferi suport atât pentru înființare, cât mai ales pentru dezvoltarea produselor și serviciilor lor, de a crea un spațiu pentru schimbul de idei (rețele de suport) etc.

Dacă incubatoarele de afaceri sociale putem spune că sunt într-un stadiu incipient de dezvoltare, nu același lucru îl putem afirma despre acceleratoarele de afaceri sociale care sunt aproape inexistente în România. Astfel de structuri care să sprijine afacerile sociale să se dezvolte și să introducă pe piață noi produse și servicii și modele de afa-

trepreneurship, networking, financing for business development from European or private funds (such as scholarships, awards). The services developed to a lesser extent are: 360⁰ learning workshops, generation of business ideas, international connection with specialists / entrepreneurs / investors, piloting business ideas.

Incubation and acceleration program services include access to bank loans, guarantee programs, loan funds, support for intellectual property rights, support for the creation of an organizational culture and work rules inside and outside the social enterprise, support for compliance with applicable regulations. Also, services aimed at business ethics, and especially in social businesses, are not sufficiently developed.

At the same time, there is a lack of social support services provided by public institutions due to a limited understanding of the field and its importance. There is a need to improve the capacity of public institutions (especially County Employment Agencies and local public authorities) to provide information about and for social enterprises, to support them both for establishment and especially for the development of their products and services, to create a space for the exchange of ideas (support networks), etc.

If we can say that social business incubators are in an early stage of development, we cannot say the same about social business accelerators that are almost non-existent in Romania. Such structures to support social businesses to develop

ceri inovatoare nu au fost dezvoltate încă la nivel național. Există o serie de astfel de servicii oferite de ImpactHub pentru IMM-uri dar fără a fi personalizate pentru afaceri sociale. Servicii oferite de acceleratoare de tipul studiilor de piață, prototipare, validare, testare în condiții de piață reale și replicare a pieței nu sunt disponibile încă pentru afacerile sociale românești.

Lipsa unor surse de finanțare permanente/ continue dedicate afacerilor sociale, fac ca serviciile de incubare pentru acestea să nu fie suficient dezvoltate. Fondurile europene dedicate înființării de întreprinderi sociale sunt acordate pentru perioade 3-4 ani, urmate apoi de minim 2-3 ani în care lipsesc. În plus nivelul de birocrație este ridicat și nu oferă o flexibilitate foarte ridicată administratorilor de grant referitor la serviciile de suport care pot fi oferite pentru demararea afacerii sociale și susținerea acestora după înființare. Este necesar să poată fi acordată o gamă mai largă de servicii de incubare pentru afacerile sociale atât înainte de înființarea lor, cât și după.

and market new products and services and innovative business models have not yet been developed at national level. There are a few such services offered by Impact Hub for SMEs but without being customized for social business. Services offered by accelerators such as market research, prototyping, validation, testing in real market conditions and market replication are not yet available for Romanian social businesses.

Due to the lack of permanent/ continuous sources of funding dedicated to social businesses, the incubation services for them are not sufficiently developed. European funds dedicated to the establishment of social enterprises are granted for periods of 3-4 years, followed by a minimum of 2-3 years in which they are missing. In addition, the level of bureaucracy is high and does not offer a very high flexibility to grant administrators regarding the support services that can be offered for starting a social business and supporting them after the establishment. It is necessary to be able to provide a wider range of incubation services for social businesses both before and after their establishment.

REFERINȚE:

1. Ascigil, S. F., Magner, N. R. (2009). *Business Incubators: Leveraging Skill Utilization through Social Capital*. *Journal of Small Business Strategy*, vol. 19 (20), pp. 19 – 34
2. Cohen, S. (2013) *What Do Accelerators Do? Insights from Incubators and Angels*. *Innovations: Technology, Governance, Globalization*; 8 (3-4): 19–25. doi: https://doi.org/10.1162/INOV_a_00184
3. Defourny, J., Mihaly, M., Nyssens, M., Adam, S. (2021) *Introduction. Documenting, Theorising, Mapping and Testing the Plurality of SE Models in Central and Eastern Europe in Defourny, J. and Nyssens, M. (eds.) Social Enterprises in Central and Eastern Europe. Theory, Models and Practices*. New York and London: Routledge.

4. European Commission (2020) *Social Enterprises and Their Ecosystems in Europe, Comparative Synthesis Report* (Authors: Borzaga, C., Galera, G., Franchini, B., Chiomento, S., Nogales, R. & Carini, C.), Luxembourg: Publications Ofce of the European Union
5. European Union. (2021). *Building an economy that works for people: an action plan for the social economy*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=10117&furtherNews=yes#navItem-1>
6. Hausberg, J. P., Korreck, S. (2020) *Business incubators and accelerators: a co-citation analysis-based, systematic literature review*. *Journal of Technological Transformation*. 45, 151–176. <https://doi.org/10.1007/s10961-018-9651-y>
7. Kerlin, J. A. (ed.) (2017) *Shaping Social Enterprise. Understanding Institutional Context and Influence*. Bingley (UK): Emerald Publishing
8. Nicolopoulou, K., Karataş-Özkan, M., Vas, C., & Nouman, M. (2017). *An incubation perspective on social innovation: the London Hub – a social incubator*. *R&D Management*, 47(3), 368-384. <https://doi.org/10.1111/radm.12179>
9. OECD & European Union. (2019). *Policy Brief on Incubators and Accelerators that Support Inclusive Entrepreneurship*. Luxembourg: Publications Office of the European Union
10. Robinson, S., Stubberud, H. A. (2014). *Business Incubators: What Services Do Business Owners Really Use?*. *International Journal of Entrepreneurship*, vol. 18, pp. 29 - 40
11. Yunus, M. (2010) *Building Social Business. The New Kind of Capitalism that Serves Humanity's Most Pressing Needs*. Dhaka: The University Press Limited
12. Wolniak, R., Grebski, M. E., Skotnicka-Zasadzien, B. (2019) *Comparative Analysis of the Level of Satisfaction with the Services Received at the Business Incubators (Hazleton, PA, USA and Gliwice, Poland)*. *Sustainability*, 11 (2889), pp. 1-22, doi:10.3390/su11102889